

MONOGRAPH

MANAGEMENT, FINANCE, ECONOMICS: MODERN PROBLEMS AND WAYS OF THEIR SOLUTIONS

DOI 10.46299/ISG.2021.MONO.ECON.II
ISBN 978-1-63848-667-1
BOSTON (USA) - 2021
ISG-KONF.COM

ISBN - 978-1-63848-667-1

DOI - 10.46299/ISG.2021.MONO.ECON.II

*Management, finance,
economics: modern problems and
ways of their solutions*

Collective monograph

Boston 2021

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

ISBN - 978-1-63848-667-1

DOI- 10.46299/ISG.2021.MONO.ECON.II

Authors - Долбнєва Д., Косташ Т.В., Михалків А.А., Мишкович О., Golubkova I., Levinska T., Сухоставець А.І., Юрченко В., Яровий В., Абрамова М.В., Слюсаренко М.О., Васьківський Ю.П., Васьківська К.В., Денисенко М.П., Бреус С.В., Потетюєва М., Чизмар І., Шпортюк Н., Khoma I., Polova O., Voytsekhovska Y., Matviy I., Zaitseva V., Tsviliy S., Gurova D., Korniienko O., Mamotenko D., Блешмудт Д., Кирчата І.М., Напольських Х. Климчук М., Льїна Т., Поляк О., Борохович Є., Кухарук А., Трусова Н., Сагун А., Пристемський О., Burdonos L., Oleynik O., Railianova V., Oleynik O., Striuk Y., Shmanatova A., Irchyshyna M., Sytnyk H., Olesenko I., Виноградня В.М., Квасницька Р., Доценко І., Вітюк Л., Berezovskyi D., Farat O., Danko T., Yavorska N., Melnyk L., Dehtyarova I., Matsenko O., Kubatko O., Kharchenko M., Коненко В.В., Ніколаєнко І., Новохацька Г. Marekha I.S., Гусенко О., Михайленко О., Краснікова Н., Prokudin G., Chupaylenko O., Kozlov A., Shuienkin V., Zakusylo P., Kharchenko V., Kozachuk V., Наврчух Н., Voronina A., Іваницька О.М., Ткачова Н.М., Казанська О.О., Живко З.Б., Родченко С.С., Руда І.І., Боруцька Ю.З., Бойко О.Т., Iukhno A., Волківська А., Семенюк Т., Борис В., Чечетова Н.Ф., Чечетова-Терашвілі Т.М., Лелюк Н.С., Бойко Т., Рой В., Сахненко О., Марчишинець О.

REVIEWER

Kvasnytska Raisa Doctor of Economics, Professor of Finance, Banking and Insurance, Khmelnytsky National University

Dovgal Olena Dr.Sc. of Economics, Professor (Full), Professor of the Department of International Economic Relations of V.N.Karazin Kharkiv National University.

Breus Svitlana Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Management and Public Administration, Kyiv National University of Technologies and Design.

Slavkova Olena Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Public Administration and Administration of Sumy National Agrarian University

Published by Primedia eLaunch

<https://primediaelaunch.com/>

Text Copyright © 2021 by the International Science Group(isg-konf.com) and authors.

Illustrations © 2021 by the International Science Group and authors.

Cover design: International Science Group(isg-konf.com). ©

Cover art: International Science Group(isg-konf.com). ©

All rights reserved. Printed in the United States of America. No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted, in any form or by any means, or stored in a data base or retrieval system, without the prior written permission of the publisher. The content and reliability of the articles are the responsibility of the authors. When using and borrowing materials reference to the publication is required.

The collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe and Ukraine. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science.

The recommended citation for this publication is:

Management, finance, economics: modern problems and ways of their solutions: collective monograph / Zhydovska N., – etc. – International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2021. 615 p. Available at : DOI-10.46299/ISG.2021.MONO.ECON.II

TABLE OF CONTENTS

1. ACCOUNTING REGION AND AUDIT		
1.1	Zhydovska N. ¹ THE ECONOMIC ESSENCE OF THE COSTS, THEIR RECOGNITION AND DISPLAYING THEM IN ACCOUNTING ¹ Department of Accounting and Taxation Lviv National Agrarian University	12
1.2	Долбнєва Д. ¹ СКЛАДАННЯ ТА ПОДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВАМИ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ ТАКСОНОМІЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ ¹ Department of accounting, analysis and control, Ivan Franko National University of Lviv	18
1.3	Косташ Т.В. ¹ , Михалків А.А. ¹ ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ, СТРУКТУРИЗАЦІЯ ТА НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ ЯК ОБ'ЄКТА ОБЛІКУ ¹ кафедра обліку, аналізу і аудиту, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	27
2. DEMOGRAPHY, ECONOMY, SOCIAL POLICY		
2.1	Мишкович О. ¹ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ В УКРАЇНІ ¹ Ternopil Ivan Puluj National Technical University	50
3. ECONOMICS OF INDUSTRIES		
3.1	Golubkova I. ¹ , Levinska T. ¹ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОНТЕЙНЕРНИХ ПОТОКІВ У ГЛОБАЛЬНОМУ РИНКУ МОРСЬКОЇ ТОРГІВЛІ ¹ Department of Economic Theory and Business Undertakings on a Marine transport, National University "Odessa Maritime Academy"	57

3.2	Сухоставець А.І. ¹ ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ¹ Кафедра економіки і підприємництва Сумський національний аграрний університет	65
3.3	Юрченко В. ¹ , Яровий В. ¹ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ ІНФРАСТРУКТУРНИМ РОЗВИТКОМ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ РЕГІОНУ ¹ кафедра готельно-ресторанного та туристичного бізнесу, Херсонський державний університет	74
4.	ECONOMY AND MANAGEMENT OF STATE GRATITUDE	
4.1	Абрамова М.В. ¹ , Слюсаренко М.О. ¹ ВАЖЛИВІСТЬ ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ПІД ЧАС ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ¹ Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України	82
4.2	Васьківський Ю.П. ¹ , Васьківська К.В. ² ВЕДЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ ЯК КОНСТРУЮВАННЯ НОВОЇ РЕАЛЬНОСТІ ¹ кафедра теорії і практики журналістики, Львівський національний університет імені Івана Франка м. Львів, Україна ² кафедра публічного адміністрування та управління бізнесом Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна; Католицький університет Любелський Івана Павла II, Люблін, Польща	91
4.3	Денисенко М.П. ¹ , Бреус С.В. ² ОСНОВНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ НА РІЗНИХ ІЄРАРХІЧНИХ РІВНЯХ ¹ кафедра економіки та сфери обслуговування, Київський національний університет технологій та дизайну ² кафедра менеджменту та публічного адміністрування, Київський національний університет технологій та дизайну	99
4.4	Потетюєва М. ¹ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІКИ У КРАЇНАХ-ЧЛЕНАХ НАТО ¹ Управління взаємодії з вищим органом та ревізійною комісією Акціонерне товариство «Українська залізниця»	106

4.5	<p>Чизмар І.¹</p> <p>МЕТОДИ АНАЛІЗУ СИСТЕМОГЕНЕЗУ ТА ОНТОГЕНЕЗУ РОЗВИТКУ КІБЕРСПОРТУ В УКРАЇНІ</p> <p>¹ кафедра економіки та фінансів, Мукачівський державний університет, Мукачево</p>	115
4.6	<p>Шпортюк Н.¹</p> <p>ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ОСНОВНИХ НАПРЯМКІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В АПК</p> <p>¹ кафедра менеджменту і права Дніпровського державного аграрно-економічного університету</p>	130
5.	<p>ENTERPRISE ECONOMICS AND PRODUCTION MANAGEMENT</p>	
5.1	<p>Khoma I.¹</p> <p>FINANCIAL MODELLING OF AN IMPACT OF INVESTMENT MAINTENANCE ON THE CONDITION AND DIAGNOSTICS OF ECONOMIC PROTECTABILITY OF ENTERPRISES</p> <p>¹ Department of Finance, Lviv Polytechnic National University</p>	136
5.2	<p>Polova O.¹</p> <p>DIRECTIONS OF ECOLOGIZATION OF OIL AND FAT INDUSTRY ENTERPRISES</p> <p>¹ Department of Audit and State Control, Vinnytsia National Agrarian University</p>	147
5.3	<p>Voytsekhovska Y.¹, Matviy I.¹</p> <p>THE ORGANIZATIONAL ASPECTS OF IMPROVING THE ENTERPRISE'S INVESTMENT MANAGEMENT</p> <p>¹ Department of Organizational Management, Lviv Polytechnic National University</p>	160
5.4	<p>Zaitseva V.¹, Tsviliy S.¹, Gurova D.¹, Korniienko O.¹, Mamotenko D.¹</p> <p>POSTCORONAVRUS FORMATION OF TOURIST MICRO-BUSINESS OF THE REGION ON THE BASIS OF ECONOMIC SECURITY</p> <p>¹ Department of Tourism, Hotel and Restaurant Business, National University «Zaporizhzhia Polytechnic»</p>	169
5.4.1	<p>THEORETICAL ASPECTS OF THE FORMATION OF POSTCORONAVIRUS BUSINESS SPACE IN THE REGIONAL SPHERE OF TOURISM ON THE BASIS OF ECONOMIC SECURITY</p>	169
5.4.2	<p>POSTCORONAVIRUS RECOVERY OF BUSINESS ACTIVITY OF MICRO-ENTERPRISES IN THE HOSPITALITY SECTOR OF THE REGION</p>	177

5.4.3	POST-CORONAVIRUS MARKETING POLICY OF RETAINING LOYAL CONSUMERS OF HOTEL AND RESTAURANT PRODUCT	185
5.4.4	DIRECTIONS AND ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MEANS OF STRENGTHENING THE ECONOMIC SECURITY OF TOURIST MICRO-ENTERPRISES IN THE POST-CORONAVIRUS PERIOD	192
5.5	Sytnyk H. ¹ , Olesenko I. ² METHOD OF ASSESING THE FINANCIAL STABILITY OF THE ENTERPRISE ¹ Department of economics and business finance, Kyiv National University of Trade and Economics ² Department of economics and international relations, Vinnytsia Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics	203
5.6	Блешмудт Д. ¹ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ ¹ Кафедра маркетингу та управління бізнесом, Національний університет Києво-Могилянська академія	210
5.7	Кирчата І.М. ¹ , Напольських Х. ¹ КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ОСНОВНИЙ ЕЛЕМЕНТ В КАДРОВИЙ ПОЛІТИЦІ ПІДПРИЄМСТВА ¹ Харківський національний автомобільно-дорожній університет	223
5.8	Климчук М. ¹ , Ільїна Т. ¹ , Поляк О. ¹ , Борохович Є. ¹ , Кухарук А. ² КОГНІТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ: СТРАТЕГІЯ, РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ, ФІНАНСОВІ ІННОВАЦІЇ ¹ Київський національний університет будівництва і архітектури ² Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»	230
5.9	Трусова Н. ¹ , Сақун А. ² , Пристемський О. ² РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕРЕТВОРЕНЬ В УМОВАХ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ ¹ Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Дмитра Моторного ² Херсонський державний аграрно-економічний університет	236

6. FINANCE, PENNILESS AND CREDIT		
6.1	<p>Burdonos L.¹</p> <p>РОЛЬ ВЕНЧУРНОГО ФІНАНСУВАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КРАЇНИ</p> <p>¹ SHEE "Pereyaslav-Khmelnitsky GPU named Gregory Skovoroda"</p>	243
6.2	<p>Oleynik O.¹, Railianova V.²</p> <p>FORMATION AND ANALYSIS OF PROJECT CASH FLOWS</p> <p>¹ Dnepropetrovsk State University of Internal Affairs, Senior lecturer at Ukrainian studies and foreign languages; ² Dnepropetrovsk State University of Internal Affairs, PhD, associate professor of social and humanitarian department</p>	250
6.3	<p>Oleynik O.¹, Striuk Y.¹, Shmanatova A.¹, Irchyshyna M.¹</p> <p>THE GROWTH OF SOCIAL CONFIDENCE IN THE ECONOMIC SPHERE IN CONNECTION WITH THE STATED PANDEMIC SITUATION ALL OVER THE WORLD</p> <p>¹ Dnepropetrovsk State University of Internal Affairs, Senior lecturer at Ukrainian studies and foreign languages</p>	258
6.4	<p>Виноградня В.М.¹</p> <p>ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ</p> <p>¹ кафедра фінансів, обліку і оподаткування ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»</p>	264
6.5	<p>Квасницька Р.¹, Доценко І.¹, Вітюк Л.¹</p> <p>СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ БЮРО КРЕДИТНИХ ІСТОРІЙ В УКРАЇНІ</p> <p>¹ Кафедра фінансів, банківської справи та страхування, Хмельницький національний університет</p>	279
7. INNOVATIVE ECONOMY		
7.1	<p>Berezovskyi D.¹</p> <p>RESULT-BASED MANAGEMENT AS THE KEY CONCEPT FOR THE DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF THE DIGITALIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION</p> <p>¹ Department of Management and Public Administration, «International Scientific and Technical University» (ISTU) Kyiv.</p>	286

7.2	<p>Farat O.¹, Danko T.¹, Yavorska N.¹</p> <p>РЕАЛІЗАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ РІШЕНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ КЛАСТЕРІВ</p> <p>¹ Department of Entrepreneurship and Expertise of Goods,</p>	293
7.3	<p>Melnyk L.¹, Dehtyarova I.¹, Matsenko O.¹, Kubatko O.¹, Kharchenko M.¹</p> <p>INNOVATIONS AS THE BASIS FOR SOCIO-ECONOMIC TRENDS FORMATION IN THE DIGITAL ECONOMY</p> <p>¹ Department of Economics, Entrepreneurship and Business Administration, Sumy State University</p>	300
7.4	<p>Коненко В.В.¹</p> <p>СТРАТЕГІЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА</p> <p>¹ кафедра "Підприємництва та бізнес-адміністрування"</p> <p>Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова</p>	307
7.5	<p>Ніколаєнко І.¹, Новохацька Г.¹</p> <p>КОМЕРЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ РОЗДРІБНОГО ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИНУ</p> <p>¹ кафедра маркетингу</p> <p>Навчально-наукового інституту економіки і управління</p> <p>Національний університет харчових технологій</p>	315
8.	INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS	
8.1	<p>Marekha I.S.¹</p> <p>INTERNATIONAL CORPORATIONS AS A STRONG FORCE FOR ECONOMIC GLOBALIZATION</p> <p>¹ department of International Economic Relations, Sumy State University</p>	326
8.2	<p>Гусенко О.¹</p> <p>РОЗРОБКА СИСТЕМИ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ У ДОСЛІДЖЕННІ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ З ЄС</p> <p>¹ Кафедра міжнародних економічних відносин, Одеський національний економічний університет</p>	334

8.3	<p>Михайленко О.¹, Краснікова Н.¹</p> <p>РОЗВИТОК СВІТОВОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКІВ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ</p> <p>¹ Кафедра міжнародної економіки і світових фінансів, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара</p>	352
9.	MANAGEMENT	
9.1	<p>Prokudin G.¹, Chupaylenko O.¹, Kozlov A.¹</p> <p>NEW TECHNOLOGIES OF PERSONNEL MANAGEMENT IN CUSTOMS AUTHORITIES</p> <p>¹ Department of International Transportation and Customs Control, Kyiv, National Transport University</p>	421
9.2	<p>Shuienkin V.¹, Zakusylo P.¹, Kharchenko V.¹, Kozachuk V.¹, Havrych H.¹</p> <p>THE DETERMINATION METHOD OF REQUIRED MODERNIZATION LEVEL OF PRODUCTION'S TECHNICAL MEANS AT AN ENTERPRISE</p> <p>¹ Central Research Institute of the Armed Forces of Ukraine, Kyiv</p>	429
9.3	<p>Voronina A.¹</p> <p>THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF RESEARCH AND DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE MANAGEMENT SYSTEM</p> <p>¹ Department of Organization Management and Administration, Dniprovsk State Technical University</p>	437
9.4	<p>Іваницька О.М.¹, Ткачова Н.М.¹, Казанська О.О.²</p> <p>МАРКЕТИНГ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ: СТРАТЕГІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БРЕНДУ</p> <p>¹ кафедра теорії та практики управління, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»</p> <p>² кафедра маркетингу, Національний авіаційний університет (м. Київ)</p>	445

9.5	Живко З.Б. ¹ , Родченко С.С. ² , Руда І.І. ³ , Боруцька Ю.З. ⁴ , Бойко О.Т. ⁵ ТИПОЛОГІЯ ШАХРАЙСТВА У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ: СУТНІСТЬ, УМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗРОБКА ЗАХОДІВ БОРОТЬБИ ¹ кафедра менеджменту, Львівський державний університет внутрішніх справ, ² кафедра фінансів та економічної безпеки, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, ³ науковий відділ, Львівський державний університет внутрішніх справ, ⁴ кафедра туризму, Львівський національний аграрний університет ⁵ кафедра іноземних мов та культури мовлення, Львівський державний університет внутрішніх справ	453
10. MECHANISMS OF REGULATION OF THE ECONOMY		
10.1	Iukhno A. ¹ NORMATIVE MONETARY VALUATION OF INDUSTRIAL LANDS UNDER INFLUENCE OF LOCATION FACTORS ¹ Department of Land Resources Management and Cadastre, Kharkiv National Agrarian University named after V.V. Dokuchaiev	468
10.2	Волківська А. ¹ , Семенюк Т. ¹ , Борис В. ¹ СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ІТЕГРАЛЬНОГО МЕХАНІЗМУ ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ¹ Житомирський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП»	476
11. MICRO AND MACRO ECONOMY		
11.1	Чечетова Н.Ф. ¹ , Чечетова-Терашвілі Т.М. ² , Лелюк Н.Є. ¹ ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА СТРАТЕГІЧНИХ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ¹ Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова ² Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця	552
12. THEORY AND HISTORY		
12.1	Бойко Т. ¹ , Рой В. ¹ , Сахненко О. ¹ , Марчишинець О. ¹ ТИМБІЛДІНГ ЯК ОДИН ІЗ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ¹ Полтавський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України	565
REFERENCES		571

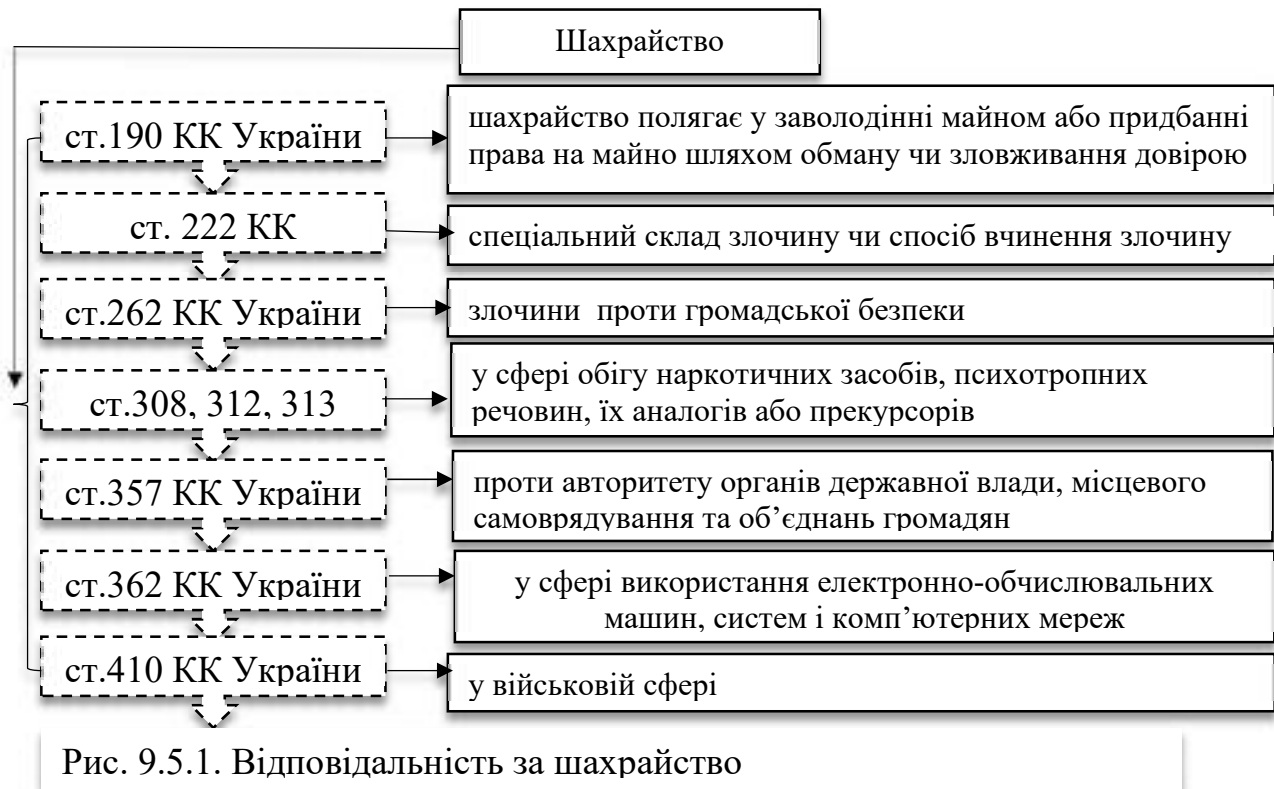
9.5 Типологія шахрайства у банківській сфері: сутність, умови виникнення та розробка заходів боротьби

Забезпечення фінансової безпеки банківської установи є актуальною проблемою сьогодення і має здійснюватися на основі розробленої стратегії. Адже низка численних загроз фінансовій безпеці банку як зовнішніх, так і внутрішніх посилює потребу у розробленні комплексного підходу до їх виявлення, аналізу та системної розробки заходів щодо їх запобігання. Тому, погоджуємося з автором [478], що першочерговим завданням є запровадження принципів Базель III, які базуються на принципах управління капіталом та його ліквідністю з метою підвищення стійкості банківського сектору, забезпечення стабільної бази та необхідних резервів з метою протистояти ризикам та кризам. Звідси, фінансова стратегія забезпечення фінансової безпеки банку - це комплекс заходів, які спрямовані на збільшення його вартості, забезпечення платоспроможності, ліквідності та стійкості, ефективної структури капіталу, найбільш прибуткових його вкладень та своєчасне виявлення і усунення можливих загроз. Метою стратегії є збільшення вартості банку, його прибутковості та розширення позицій на ринку банківських послуг.

Стратегія забезпечення фінансової безпеки банку розробляється відповідно до нормативів НБУ та має узгоджуватися із загальною стратегією і розроблятися на основі чинної нормативно-законодавчої бази [478].

Перш за все розглянемо сутність шахрайства з правової точки зору, яке згідно ст. 190 Кримінального кодексу України означає «заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживанням довірою» [479]. Шахрайство завжди містить прямий умисел на вчинення

шахрайських дій та корисливі мотиви заподіяння. Крім ст.190 прописано відповідальність за шахрайство, як спосіб вчинення інших злочинів (рис. 9.5.1).

Якщо брати в загальному, то банківська система є однією з основних ланок фінансово-кредитної системи України і є об'єктом, яка приваблює шахраїв та злочинців, використовується платформою для відмивання коштів. Ці факти підривають авторитет банків, як фінансових посередників, що гарантують збереження та накопичення коштів клієнтів: населення, держави та суб'єктів господарювання.

У сучасному світі види та способи вчинення шахрайств змінюються. З розвитком новітніх технологій питання шахрайства особливо актуалізувалися. Сьогодні шахрайство проявляється у всіх сферах діяльності, проникає в різні організації та установи, однак особливо вразливою сферою виявився банківський сектор.

Автори [478] зазначають, що шахрайство у комерційному банку є «сукупністю злочинних дій та маніпуляцій з метою заволодіння коштами комерційного банку або його клієнтів»; «Банківське шахрайство – це не

ситуативний акт, а ретельно спланована та організована діяльність з чіткою метою отримати матеріальну вигоду. Фінансове шахрайство характеризується визначенням мети, повторенням дій, послідовністю здійснення та відтермінування прояву тощо» [478, с.104]. При цьому потрібно зазначити, що особливістю шахрайства є те, що власник чи особа, яка зберігає майно, кошти, цінності, добровільно передає їх зловмиснику, не усвідомлюючи наявного обману чи зловживання довірою. Найбільш актуальними, на нашу думку, є такі види шахрайства: зловживання вчинені з порушенням кредитування та банківських розрахунків (Г.Матусовський, О.Бушан); розкрадання, хабарі, інші суспільно-небезпечні посилення (В.Попович); поширення інформаційних технологій у банківській сфері (спрощення банківських операцій, поширення шахрайських дій), впровадження банківських карт; фальсифікація документів, використання фіктивних підприємств (О.Кришевич).

Загалом, сьогодні Україна стала плацдармом для вчинення різного виду шахрайств. Тому перш ніж працювати чи підписувати якісь документи потрібно чітко визначити з ким ми працюємо. Для цього потрібно отримати інформацію: про наявність ліцензій займатися певною діяльністю; про розміщення та офіси майбутніх партнерів чи посередників; повну інформацію про власника чи бенефіціара. Другим важливим моментом є те, що потрібно дізнатися – а що саме пропонують нам претенденти на співпрацю, а саме: які пропонуються відсотки та які надаються гарантії; чи виставляються додаткові умови по передоплаті або окремої плати за прискорення процедури вирішення питання; якщо пропонуються інвестиції в проекти, то чи офіційно зареєстровані останні; чи не створюється фінансова піраміда; чи не поступають пропозиції залучати друзів та родичів тощо.

Стосовно специфіки банківського шахрайства погоджуємося з науковцями, що банк може виступати як жертвою в руках шахраїв, так і інструментом його вчинення [480, с.114]. Як жертвою банк може виступати, коли надаються кредити особам, які заздалегідь планують не віддавати їх; кредити по підроблених документах тощо. Однак це якщо працівники добросовісно

перевірили позичальника і не виявили ознак підробки чи недоброчесності. Але наявними є факти, коли недобросовісні працівники банку по домовленості з третіми особами за певну винагороду приймають сфальсифіковані документи і видають кредити, наносячи збитки банку. Крім того банки можуть слугувати інструментом «липових» переказів на рахунок фірми-постачальника до відвантаження товару (знову ж таки по домовленості осіб), а потім відкликання коштів, як помилково переведених; може банк співпрацювати з групами осіб, компаніями чи фірмами, які займаються відмиванням коштів.

Таким чином можна виокремити зовнішнє та внутрішнє шахрайство. Зовнішнє шахрайство за даними дослідження KPMG, «у 2018 році 61% респондентів повідомили про зростання загальної кількості випадків зовнішнього шахрайства, а 59% заявили про збільшення сум шахрайських операцій. У більшості випадків респонденти вважали, що середня сума кожної шахрайської операції не змінилася (21%) або зменшилася (38%). Це можна пояснити великою кількістю шахрайських операцій з картками, сума яких була незначною» [481].

Як зазначено у вищезгаданому дослідженні нова типологія шахрайських операцій (2015—2018 рр.), містить як основу «крадіжку персональних даних та використання номера картки для шахрайства / шахрайство від імені принципала, кібератаки, шахрайство з безкартковими операціями та протиправні схеми» [481]. За результатами цього ж дослідження небезпечним для суб'єкта є внутрішнє шахрайство (з боку його працівників). Так, найбільша частка опитаних заявили, що загальна вартість, середня вартість та кількість випадків внутрішнього шахрайства у 2017 і 2018 роках лишилися незмінними або скоротилися. Однак ця інформація може не відображати повну картину впливу внутрішнього шахрайства на фінансову установу, оскільки велика кількість зовнішніх атак є результатом співпраці досвідчених злочинців з внутрішніми джерелами, які детально знають банківські системи, процеси та засоби контролю (а також недоліки та слабкі місця систем контролю). Потенційна шкода від шахрайства з боку інсайдерів може бути не меншою, якщо не більшою, за шкоду

від зовнішнього шахрайства, враховуючи спроможність працівників використовувати слабкі місця засобів контролю з метою привласнення найбільш цінних активів банку. Банкам краще й надалі діяти на випередження з метою виявлення шахрайства з боку інсайдерів.

Можна виділити наступні способи шахрайства (рис. 9.5.2):

Рис. 9.5.2. Способи шахрайства

О.В. Кришевич виділяє основні чотири способи комп'ютерного шахрайства, а саме:

- (1) безпосереднє та електромагнітне перехоплення інформації;

(2) крадіжки програмного забезпечення, крадіжки устаткування, неправомірне отримання кодів;

(3) маніпуляції з інформацією;

(4) несанкціонований доступ до інформації [480, С.591].

Зазвичай, кожна злочинна дія розпочинається з отримання контактної інформації, доступу зловмисників до ЕОМ, скачування інформації, зняття коштів та акумулювання їх на «липових рахунках фірм-одноденок» тощо. Такі злочини приховуються через відновлення програмного забезпечення і тому складні у виявленні.

В період 2016-2018 рр. ми спостерігаємо тенденцію зменшення кількості кримінальних злочинів загалом та економічних злочинів, зокрема. Так, експерти зазначають, що спад кількості зареєстрованих злочинів є свідченням зниження активності правоохоронців у цій сфері, а не прямого зменшення даного виду злочинності (рис. 9.5.3).

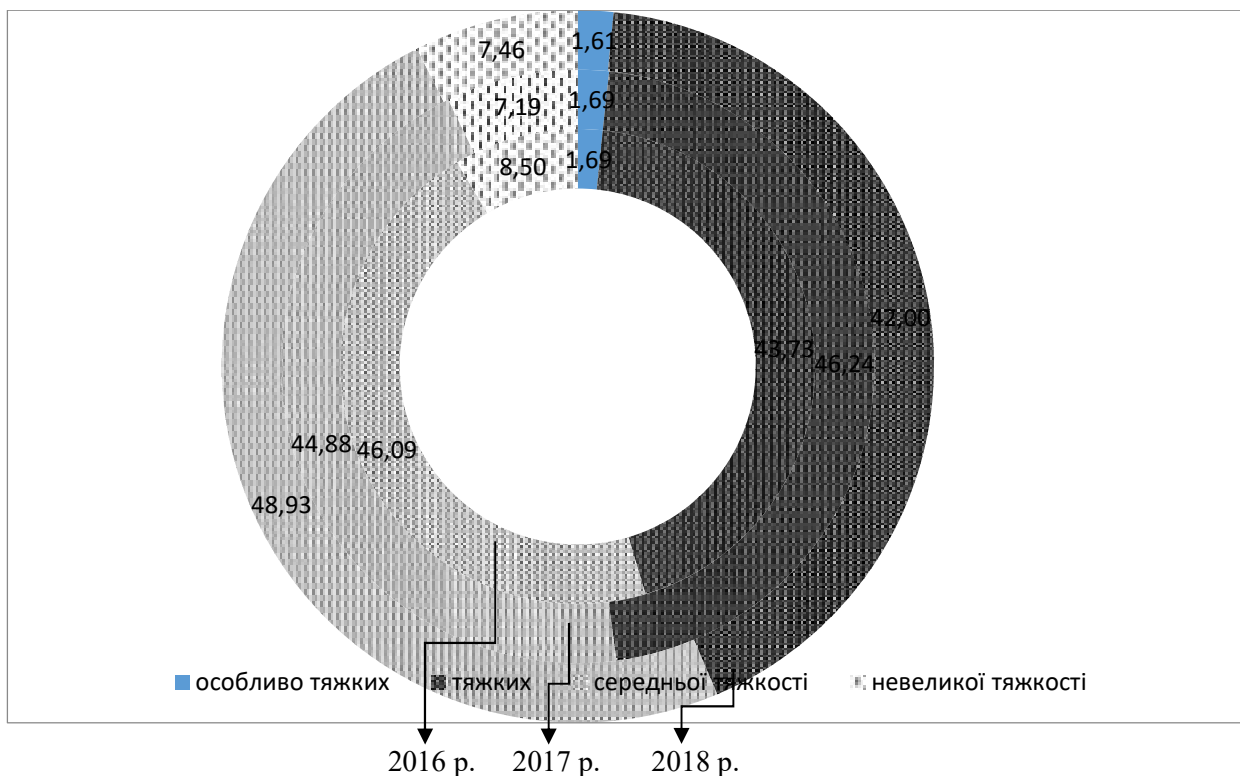

Рис. 9.5.3. Структура злочинів проти власності в Україні за 2016-2018 рр., % від загальної кількості *Складено за даними [482]*

Найбільшу частку в кримінальних злочинах займають злочини проти власності. Водночас, у загальній кількості злочинів найбільшу питома вагу займають тяжкі злочини та злочини середньої тяжкості (табл. 9.5.1).

Таблиця 9.5.1

Динаміка злочинів проти власності в Україні за 2016-2018 рр.

Види злочинів	2016р.	2017р.	2018р.	Абсолютне відхилення 2018 р. до 2016 р.
Злочини проти власності	405549	335910	303850	-101699
Крадіжка	312172	261282	238492	-73680
Грабіж	27199	18130	13838	-13361
Розбій	3904	3006	2263	-1641
Шахрайство	46019	37014	33290	-12729
Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем	9787	10756	10713	926
Умисне знищення або пошкодження майна	3105	2714	2551	-554
Інші	190418	191009	2703	-187715

Складено за даними Генеральної прокуратури України [482]

З табл. 1 видно, що упродовж періоду, що аналізується кількість злочинів проти власності скоротилася на 101699 злочинів. Найбільше упродовж аналізованого періоду здійснювалось крадіжок, шахрайських дій та грабежів.

За результатами дослідження, проведеного компанією PwC, у 2018 році 48% вітчизняних юридичних осіб постраждали від економічних злочинів та шахрайств, що на 5 % більше, аніж у 2016 р. [483]. Опитані респонденти зазначили, що найбільш часто вони дотичні із з фактами вимагання, хабарництва і корупції (73%). Значну частку займають такі злочини, як: незаконне привласнення майна, злочини у сфері публічних закупівель, шахрайство при управлінні персоналом та кіберзлочини (рис. 9.5.4).

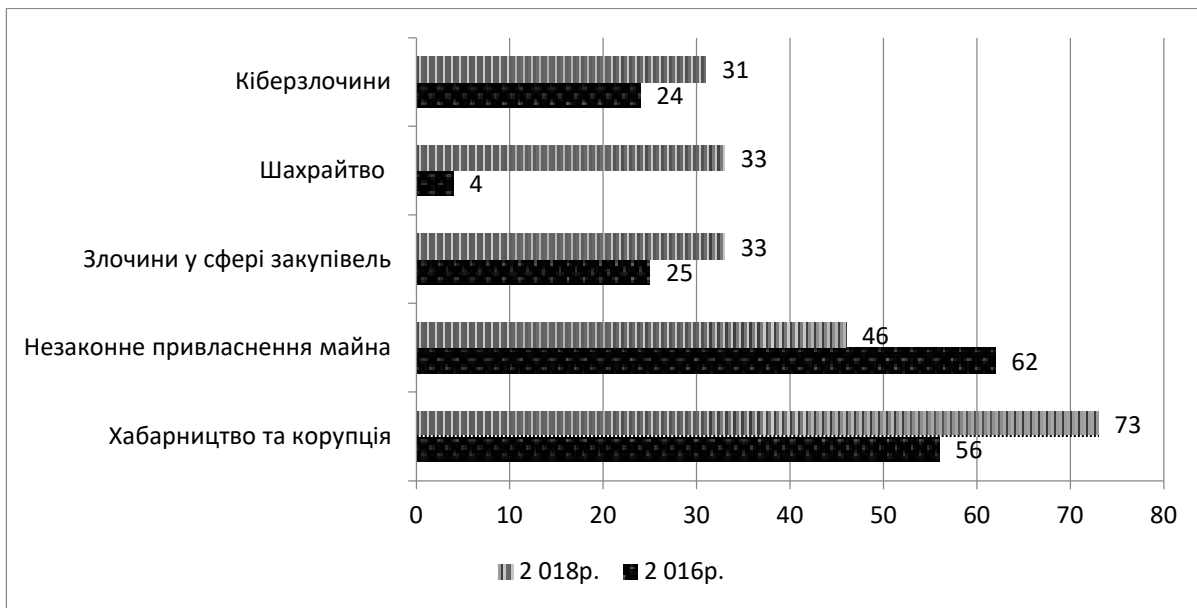

Рис. 9.5.4. Види економічних злочинів в Україні у 2016 р. та у 2018 р., %
Складено за [483]

Аналіз показує, що у 2018 р. в Україні значно знизився індекс сприйняття корупції - до 30 балів. Однак, як бачимо, вказані покращення не знайшли відображення в результатах опитування.

Існує таке твердження, що для того щоб протистояти злочинності її потрібно вивчити, дослідити умови виникнення та чинники впливу, з чим ми абсолютно погоджуємося. Тому для профілактики та протидії економічним злочинам потрібно з'ясувати причини скоєння таких злочинів та сформувати «портрет» злочинця. Як показали результати опитування, у 2018 р. 36% шахрайств були скоєні третіми особами [483], що відповідає загальносвітовій практиці. Так рівень шахрайств скоєний третьою стороною у світі становить 40%. Водночас, частка шахрайств вчинених працівниками підприємств перевищила загальносвітовий рівень (52%) і в Україні цей показник - 56% [483]. Практика підтверджує, що здебільшого злочини проти своєї ж організації здійснює вище керівництво, частка підприємств, які вказали на це становить 55%. Важливим є те, що значення цього показника зросло вдвічі, порівняно із 2016 р. (у 2016 р. - 27%; у 2018 р. – 55%). Основною причиною вчинення економічних злочинів 70% респондентів зазначили про наявність значно більших можливостей скоїти ці злочини, що на 28% більше, аніж у 2016 р.

З метою розробки ефективних заходів боротьби із шахрайством доцільно виокремити основні фактори, що впливають на працівників. Існує три основних чинники, що призводять до здійснення шахрайства з боку працівників:

- тиск в середині організації;
- можливість вчинення шахрайства;
- атмосфера виправдання дій працівників організації.

Для скоєння шахрайських дій працівниками необхідна сукупність всіх трьох чинників. Звідси, для запобігання шахрайству доцільно впливати на працівників та усувати можливі умови для вчинення злочинів. Це можливо шляхом формування атмосфери відкритості на всіх рівнях організації, запровадження ефективних механізмів внутрішньофірмового контролю, формування позитивної корпоративної культури та несприйняття співробітниками шахрайських дій.

Доцільно зазначити, що наслідки від шахрайства є не тільки фінансовими. Розголошення факту шахрайства (не важливо чи організація стала жертвою шахрайських дій, чи їх ініціатором) створює загрозу репутації організації, може підірвати діловий імідж суб'єкта господарювання. Проведене опитування показало, що від економічних злочинів та шахрайства потерпає репутація підприємства, на що вказало 50% опитаних респондентів. Водночас 42% опитаних зазначили, що від шахрайських дій постраждали їх відносини із бізнес-партнерами, а 38% вказали на погіршення відносин із регуляторами (рис. 9.5.5).

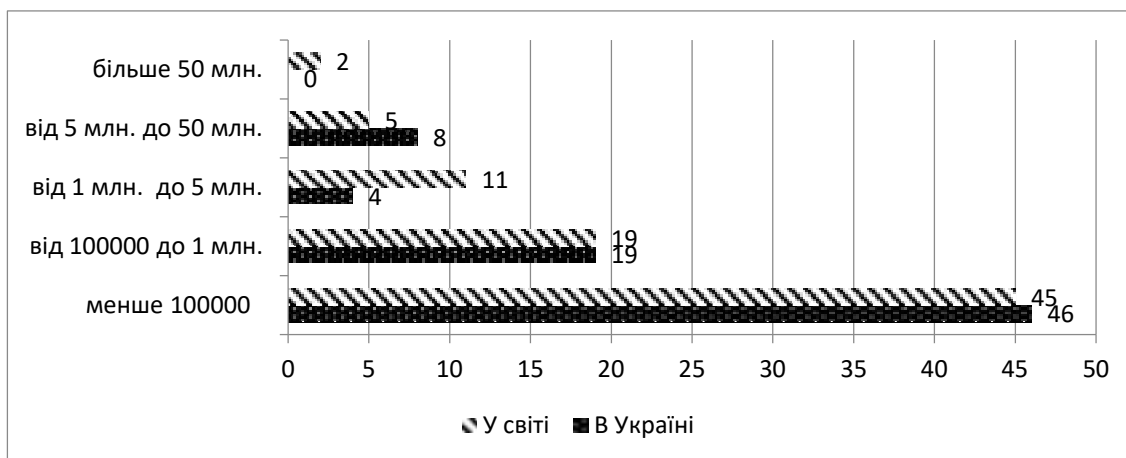

Рис. 9.5.5. Суми фінансових збитків підприємств від вчинених економічних злочинів в Україні і світі, дол. США* [483]

*Не враховані відповіді респондентів, які відповідали «Суму фінансових збитків неможливо оцінити» або «Важко відповісти»

Вчинені економічні злочини позначаються і на психологічному кліматі в колективі, що проявляється у погіршенні професійної етики та поведінки працівників, на що вказали 58% опитаних.

Отже, банківська система – це одна з основних ланок фінансово-кредитної системи України. Саме тому вона є об'єктом, які приваблюють шахраїв та злочинців. Цей факт підриває авторитет банків, як фінансових посередників, що гарантують збереження та накопичення коштів клієнтів: населення, держави та суб'єктів господарювання. У сучасному світі способи шахрайств змінюються.

Впровадження банківських карт та використання сучасних комп'ютерних технологій у сфері банківських платежів є характерною особливістю повсякденного життя. Досить швидко розвиваються безготівкові форми розрахунків. Безготівкові платежі мають низку переваг, а саме: сприяють прискоренню оборотності грошових коштів, скороченню кількості готівки, необхідної для обігу. Поширення безготівкових розрахунків призводить до зниження витрат обігу та збільшує прозорість розрахунків [484]. Отже, простота, доступність технологій, швидкість здійснення та дешевизна робить безготівкові розрахунки популярними серед населення та підприємств, а, отже, приваблюють шахраїв. На підтвердження цього факту наведемо такі дані: платіжні сервіси системи Exchange-Online у період з 01.01.2018 по 26.08.2018 зафіксували 12416 підозрілих операцій на загальну суму 3409000 гривень. В підозрілих операціях прийняло участь 7390 банківських карт 135 банків з 53 країн, в тому числі з 67 українських банків. Кошти шахраї намагалися вивести з рахунків клієнтів за допомогою мобільних пристроїв [482].

Ще одним важливим способом шахрайства є використання соціальної інженерії, внаслідок чого зловмисники отримують дані платіжної картки та ідентифікацію її, як не дивно основною найбільш вразливою ланкою в цих маніпуляціях є сам клієнт. Шахраї використовують методи інтелектуального аналізу, психологічного впливу та інформаційних технологій, а далі справа швидкої техніки переведення коштів.

Таким чином банківське шахрайство впливає не лише на банківські установи, уповільнюючи поширення безготівкових операцій, підриваючи довіру населення, але й для держави загалом, порушуючи стабільність банківської системи та ускладнюючи процес протидії шахрайству.

Впровадження банківських карт та використання сучасних комп'ютерних технологій у сфері банківських платежів є характерною особливістю повсякденного життя. Досить швидко розвиваються безготівкові форми розрахунків. Безготівкові платежі мають низку переваг, а саме: сприяють прискоренню оборотності грошових коштів, скороченню кількості готівки, необхідної для обігу. Поширення безготівкових розрахунків призводить до зниження витрат обігу та збільшує прозорість розрахунків [484].

Звідси, простота, доступність технологій, швидкість здійснення та дешевизна робить безготівкові розрахунки популярними серед населення та підприємств, а, отже, приваблюють шахраїв. На підтвердження цього факту наведемо такі дані: платіжні сервіси системи Exchange-Online у період з 01.01.2018 по 26.08.2018 зафіксували 12416 підозрілих операцій на загальну суму 3409000 гривень. В підозрілих операціях прийняло участь 7390 банківських карт 135 банків з 53 країн, в тому числі з 67 українських банків. Кошти шахраї намагалися вивести з рахунків клієнтів за допомогою мобільних пристроїв [482].

Україна займає одне з перших місць серед поширення шахрайських дій у банківській сфері та потрапляє в п'ятірку країн, де банківські платіжні операції є незахищеними. Зазначимо, що 19% операцій, які підозрювалися в шахрайстві, виявились дійсно шахрайськими. Це показник перевищує обсяги шахрайств в інших країнах. Так, за допомогою кібершахрайств у 2018 р. з карток українців було знято 238955 гривень [482].

Банківські платіжні системи, які мають слабкий захист, можуть втрачати клієнтів, оскільки вони можуть стати об'єктами шахрайства. Залучення широких верств населення до здійснення безготівкових операцій та можливість отримання збитків серед них перетворює банківське шахрайство не тільки у проблему

банків, але у соціальну проблему. Цю проблему потрібно вирішувати комплексно із залученням держави, населення, банків, інвесторів.

Найбільш поширеними видами банківських шахрайських операцій з картками є такі:

- скімінг – шахрайська операція, яка полягає у викраденні інформації з магнітної стрічки картки або ПІН-коду клієнта за допомогою спеціальних технічних пристроїв;
- трапінг – шахрайські дії, які полягають у встановленні пасток на шатер банкомату;
- пошкодження банкоматів;
- фішинг – шахрайські операції, що реалізуються із використанням мережі Інтернет;
- вішинг – шахрайство, що використовує мобільний зв'язок;
- вірусні та хакерські атаки, тощо.

На рисунку 9.5.6 наведені групи шахрайських операцій, здійснених у 2018 року та об'єднаних за однаковим способом здійснення, які представлені у відсотках.

Рис. 9.5.6. Банківські шахрайські операції за способом вчинення у 2018 р.,%

Складено на основі даних Української міжбанківської Асоціації членів платіжних систем [485]

Найбільша частка банківських шахрайських операцій, які було здійснено за допомогою методів соціальної інженерії (41%), реалізувались із використанням вішингу та фішингу. Сутність таких шахрайських дій полягає у виманюванні даних платіжних карток у клієнтів та отриманні доступу до рахунків та викрадені коштів. Жертвами соціальної інженерії, зазвичай, стають люди пенсійного віку (від 55 і старші) – 15% та особи середнього віку (35-44) – 13%.

Як видно з рисунку 6, популярними способом крадіжок коштів у клієнтів банків крадіжки є через банкомат (32%) та через Інтернет (16%). З огляду на популярність таких видів банківського шахрайства, банки повинні розробити способи захисту операцій.

Заради справедливості необхідно вказати, що банківське шахрайство, що реалізується з використанням соціальної інженерії – це не лише проблема України, а глобальна проблема. Так, на кінець 2018 року шкоди від фішингових атак зазнали більше половини банків світу – 51,70%.

Найбільше від фішингових атак постраждали банківські установи таких країн: Китай (20,87%), Бразилія (19,16%), Макао (11,94%), Російська Федерація (11,29%), Австралія (10,73%), Аргентина (10,42%), Нова Зеландія (10,18%), Катар (9,87%), Казахстан (9,61%), Тайвань (9,27%) [482].

Вішинг застосовували банківські шахраї у таких країнах: Росія (1,2%), Узбекистан (0,40%), Казахстан (0,36%), Таджикистан (0,35%), Туреччина (0,34%), Молдова (0,31%), Україна (0,29%), Киргизстан (0,27%), Білорусь (0,26%) та Латвія (0,23%) [482].

У 2018 році на 1 млн. грн. операцій за платіжними картками 92 грн. припадає на незаконні операції, тоді як у 2017 році – 77 грн. [486].

Щодо України, то у 2018 року збитки клієнтів банківських установ від соціальної інженерії склали 509,72 млн. грн. Такий рівень вдвічі перевищив збитки за 2017 рік та у 9 разів за 2016 рік.

Необхідно вказати, що у 2018 р. збільшилася середня сума шахрайської операції, які реалізовувалися з використанням методів соціальної інженерії.

У 2018 р. вона склала 2543 грн., що в 1,8 разів перевищує даний показник у 2016 році (табл. 9.5.2).

Таблиця 9.5.2

Сума збитків отриманих від банківського шахрайств в Україні за 2016-2018 рр.

Показники	2016 р.		2017 р.		2018 р.		Абсолютне відхилення 2018р. до 2016 р.	
	Соціальна інженерія	Інтернет	Соціальна інженерія	Інтернет	Соціальна інженерія	Інтернет	Соціальна інженерія	Інтернет
Середня сума збитку від шахрайської операції, грн.	834	206	1403	345	2543	145	1709	-61
Загальна сума збитків від шахрайських операцій, млн. грн.	51,74	32,62	275,45	63,68	509,72	159,91	457,98	127,29

Складено за даними [482]

Найбільша кількість випадків банківського платіжного шахрайства в Україні здійснювались з використанням методів соціальної інженерії реалізуються в середовищі Card-Not-Present (операції без наявності картки та фізичної присутності користувача).

Висновки.

Тобто, найбільш популярними методами вчинення банківського шахрайства є використання соціальної інженерії. Це можна пояснити тим, що зловмисники отримують дані банківської картки та ідентифікаційні дані клієнта. Популярність соціальної інженерії пояснюється й тим, що даний спосіб шахрайства є досить простим у здійсненні. Не дивлячись на те, що банківські співробітники попереджають клієнтів не поширювати інформацію по банківській картці через телефон, проте шахраї мають досить багато способів

впливу на жертву. Отже, найбільш слабким методом у платіжних системах є сам клієнт. Тут банківські установи є безсилими. Тому для даного випадку шахрайства необхідно використовувати сукупність засобів, які ґрунтуються на методах інтелектуального аналізу та інформаційних технологій.

Банківське шахрайство має негативні наслідки для стабільності фінансової системи держави в цілому. Негативний вплив проявляється в уповільненні поширення безготівкових розрахунків, поширенні недовіри населення до банків, тонізації фінансових операцій. Необізнаність у механізмах вчинення банківського шахрайства ускладнюють процес його визначення та боротьби з ним. Виокремлення ознак шахрайства є необхідним для розробки засобів і методів захисту від таких злочинів.

В результаті проведеного дослідження виявлено, що збитки від банківського шахрайства щорічно зростають. Клієнти банків самі банківські установи втрачають кошти завдяки різним шахрайським діям. Найбільш популярними методами здійснення банківського шахрайства є соціальна інженерія, фішинг та вішинг. Для боротьби з такими видами банківського шахрайства доцільно розробити низку заходів, реалізація яких потребує застосування методів Data Mining та розвинутих інформаційних технологій.